

چارچوب گزارشگری

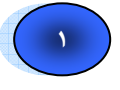

حصول اطمینان از کاهش عوامل آلوده کننده و
مخرب محیط زیست کلیه واحدهای بزرگ
تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی
«خود اظهاری و پایش مداوم»

معاونت فنی و حسابرسی امور عمومی و اجتماعی
هیات حسابرسی زیست محیطی و انرژی های نو

خردادماه ۱۳۹۲

صلى الله عليه وسلم

اهمیت موضوع

۱ - اهمیت موضوع:

هیات حسابرسی زیست محیطی و انرژی های نو معاونت فنی و حسابرسی امور عمومی و اجتماعی، به دلایل زیر « خوداظهاری آلودگی و تخریب زیست محیطی و ارتقاء مشخصات فنی پروژه های بزرگ در سراسر کشور » را در دستور کار خود قرار داده است.

۱. نهاد قانونگذاری (مجلس شورای اسلامی) در قوانین برنامه توسعه کشور، تکالیفی را وضع نموده که جهت دستیابی به محیط زیستی مطلوب موثرند یکی از مهمترین این تکالیف « خوداظهاری آلودگی و تخریب زیست محیطی و ارتقاء مشخصات فنی با ضوابط و استانداردهای زیست محیطی » می باشد.

۲. با عنایت به اینکه توسعه پایدار، توسعه بدون تخریب و انهدام محیط زیست و بدون سلب حق بهره مندی آیندگان از منابع طبیعی می باشد اجرای صحیح قانون مذکور، نقش مهمی در تحقق توسعه پایدار کشور دارد.

اهداف

۲- اهداف:

۱. بررسی و حصول اطمینان از خوداظهاری آلودگی و تخریب زیست محیطی واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی
۲. حصول اطمینان از صحت فرآیند خوداظهاری آلودگی و تخریب زیست محیطی واحدهای بزرگ
۳. حصول اطمینان از ارتقاء مشخصات فنی واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی بر اساس ضوابط و استانداردهای محیط زیست و کاهش آلودگی و تخریب منابع پایه
۴. حصول اطمینان از ملحوظ نمودن ارزش اقتصادی منابع زیست محیطی و جداول و حسابهای مربوطه در حسابهای ملی
۵. حصول اطمینان از تنظیم دستورالعملهای محاسبه ارزشها و هزینه های موارد دارای اولویت از قبیل جنگل، آب خاک، انرژی، تنوع زیستی و آلودگی های زیست محیطی در نقاط حساس و تصویب آن در مراجع ذیربط

دامنه حسابرسی

۳- دامنه حسابرسی:

بررسی پروژه ها و طرح های بزرگ تولیدی و خدماتی از حیث خوداظهاری آلودگی و تخریب زیست محیطی و ارتقاء مشخصات فنی واحدهای بزرگ (موضوع بند های (ب) و (ج) و تبصره های ذیل ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم) در سراسر کشور طی سال ۱۳۹۱.

روش شناسی

۴- روش شناسی:

مؤسسات عالی حسابرسی بعنوان یکی از مهمترین عناصر نظارتی کشورها می توانند در شناسایی مسائل، مشکلات و آسیب شناسی سیستم ها، رویه ها و قوانین و مقررات ... و انعکاس مناسب آن به دولتها، آنها را در رسیدن به اهداف زیست محیطی کشور خود، یاری نمایند.

هیات حسابرسی زیست محیطی و انرژی های نو در اجرای حسابرسی های زیست محیطی خود، ضمن انجام تکالیف نظارتی قصد دارد، برای کمک به دستگاههای مجری از جمله سازمان حفاظت محیط زیست کشور و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور با آسیب شناسی^۱ سازو کارهای حاکم بر موضوع، به بررسی رویه ها و خط مشی های اتخاذ شده در روند خوداظهاری آلودگی و تخریب زیست محیطی، ارتقاء مشخصات فنی واحدهای سازمانی بزرگ در کشور پرداخته و در انتها ضمن احصاء تخلفات بر اساس یافته ها و نتایج حاصل از حسابرسی، توصیه هایی برای بهبود روند وضعیت ارائه دهد.

^۱ آسیب شناسی به شناخت ساختار، تعاملات، رویه ها و روشهای حاکم بر سیستم پرداخته و با تشخیص مساله به چاره جویی می پردازد. - آسیب شناسی اولین گام جهت سوق دادن امور به مجرای قانونی و پیشگیری از بروز تخلف از تعهدات و مقابله با مشکلات می باشد شناسایی نقاط آسیب پذیر و چاره جویی آن به مرور زمان می تواند منجر به بهبود و اصلاح روند کلی امور شود.

مفاهیم آسیب شناسی

مفاهیم آسیب شناسی:

۱. آسیب؛ هر آنچه که سیستم را در رسیدن به هدف دچار مشکل می کند و یا آنچه در دستیابی به هدف مانع ایجاد کند، آسیب می گوئیم.
۲. آسیب شناسی نیازمند نگرشی منظم و سیستمی به کل فرآیند است و هدف آن تشخیص ماهیت و نوع مساله ای است که بروز نموده و نیاز به حل دارد، شناسایی نقاط آسیب پذیر و چاره جویی آن به مرور زمان می تواند منجر به بهبود و اصلاح روند کلی امور شود.
۳. آسیب شناسی اولین گام جهت سوق دادن امور به مجرای قانونی و پیشگیری از بروز تخلف از تعهدات و مقابله با مشکلات می باشد.

گامهای لازم برای شناسایی آسیبها:

- الف: مرحله اول؛ شناخت شناخت ماهیت و سازوکارها؛
 - ب: مرحله دوم؛ تشخیص علائم و نشانه های آسیب زا؛
 - ج: مرحله سوم؛ تشخیص علل و عوامل آسیب زا؛
 - د: مرحله نهایی ؛ چاره جویی راهکارهای مقابله با آسیب؛ که در این مرحله توصیه های لازم برای مقابله با علل و عوامل آسیب زا ارائه می شود.
- شایان ذکر است پس از تکمیل جداول بخش عملکردی با عنایت به مفاهیم بخش آسیب شناسی و جداول تکمیل شده و سایر عوامل موثر نسبت به آسیب های احصاء شده، توصیه های حسابرسی و اصلاح امور اقدام گردد.

توضیحات ضروری

توضیحات ضروری:

۱. تکلیف قانونی، مربوط به کلیه دستگاهها و سازمانها دولتی و خصوصی می باشد.
۲. کلیه حسابرسان سازمانها، شرکتهای و موسسات و دستگاه های دولتی مشمول، می بایست نسبت به بررسی ماده (۱۹۲) قانون برنامه پنجم توسعه اقدام نمایند.
۳. حسابرس مستقر در ادارات کل سازمان حفاظت محیط زیست می بایست نسبت تکمیل اطلاعات مربوط به سازمانها و واحدهای خصوصی، جدا از سازمانهای دولتی اقدام نماید. هدف از این اقدام بررسی صحت عملکرد تکالیف نظارتی سازمان حفاظت محیط زیست و ادارات کل استانی آن در قبال بخش خصوصی است.
۴. با عنایت به گستردگی عملیاتی دامنه، عمده بررسیهای حسابرس در قالب سوالات بسته طراحی شده، لذا در هر مورد از پاسخ های ارائه شده بصورت نفیاً و اثباتاً اظهارنظر می بایست مستند به مدارک مثبت صورت پذیرد.
۵. ادارات کل استانی دیوان محاسبات کشور، می بایست عملکرد بخش دولتی، عملکرد بخش خصوصی را مورد بررسی قرار داده و یک گزارش تلفیقی از کلیه واحدهای مشمول تهیه نمایند.
۶. کلیه اطلاعات می بایست اخذ و سپس اطلاعات اخذ شده بر اساس کاربرگ های طراحی شده مورد حسابرسی و تکمیل قرار گیرد. سپس کاربرگ های تکمیل شده در بخش پیوست ارایه گردد.
۷. با عنایت به اینکه روش شناختی این گزارش آسیب شناسی می باشد لذا لازم است در حین رسیدگی ها آسیبهای، مربوط شناسایی و احصاء شود. شایان ذکر است؛ هر آنچه که سیستم را در رسیدن به هدف دچار مشکل می کند و یا آنچه در دستیابی به هدف

مانع ایجاد کند، آسیب می‌گوییم. آسیب شناسی نیازمند نگرشی منظم و سیستمی به کل فرآیند است و هدف آن تشخیص ماهیت و نوع مساله‌ای است که بروز نموده و نیاز به حل دارد، شناسایی نقاط آسیب‌پذیر و چاره‌جویی آن به مرور زمان می‌تواند منجر به بهبود و اصلاح روند کلی امور شود.

۸. ارائه فایل الکترونیکی گزارش در قالب *WORD* با فونت *BMitra* و سایز ۱۴ به همراه کلیه اطلاعات و کاربرگ‌ها الزامی است.

خودداظهای آلودگی

واحدهای بزرگ دولتی

بند ب ماده ۱۹۲

جدول شماره (۱) نصب و راه اندازی سیستم پایش لحظه ای در دستگاههای دولتی*

ردیف	نام استان	عنوان دستگاهها و واحدهای اجرایی مشمول	فهرست واحدهایی تاکنون که نسبت به نصب و راه اندازی سیستم پایش لحظه ای اقدام نموده اند		میانگین میزان پیشرفت فیزیکی در سال دوم برنامه**
			نموده اند	نموده اند	
۱					
۲					

* اخذ اطلاعات توسط حسابرسان از کلیه دستگاهها و واحدهای صنعتی و غیر صنعتی دولتی مشمول ، خواهد بود.

** در صورت عدم پیشرفت فیزیکی دلایل عدم اقدام واحدهای مشمول با توجه به طولانی بودن پروسه نصب و راه اندازی سیستم پایش لحظه ای

خود اظهاری آلودگی دستگاه های دولتی
(جدول شماره ۲ بر اساس کاربرد شماره ۱ تکمیل شود)

ردیف	نام استان	دستگاه های اجرایی مشمول	ارایه گزارش خود اظهاری بطور کامل و در مقاطع سه ماهه		شرح اقدام قانونی انجام شده توسط ادارات کل محیط زیست در رابطه با عدم خود اظهاری دستگاه ها
			انجام شده	انجام نشده	
۱					
۲					

در کلیه مراحل ۱۲ گانه مندرج در کاربرد ، دلایل عدم اقدام احصاء گردد.

* دلایل عدم انجام تکلیف ادارات کل محیط زیست استان (تخلف) ذکر شود.

** دلایل عدم انجام تکلیف ادارات کل محیط زیست استان (تخلف) ذکر شود.

*** دلایل تخلف ذکر شود.

خوداظهای آلودگی

واحدهای بزرگ غیردولتی

بند (ب) ماده ۱۹۲

جدول شماره (۱) نصب و راه اندازی سیستم پایش لحظه ای در دستگاههای غیر دولتی*

ردیف	نام استان	دستگاهها و واحدهای اجرایی غیر دولتی مشمول	فهرست واحدهایی تاکنون که نسبت به نصب و راه اندازی سیستم پایش لحظه ای اقدام نموده اند.		میزان پیشرفت فیزیکی در سال دوم برنامه به درصد**
			نموده اند	نموده اند	
۱					
۲					

* اخذ اطلاعات توسط حسابرسان از کلیه دستگاهها و واحدهای صنعتی و غیر صنعتی غیردولتی مشمول ، خواهد بود.

** در صورت عدم پیشرفت فیزیکی دلایل عدم اقدام واحدهای مشمول با توجه به طولانی بودن پروسه نصب و راه اندازی سیستم پایش لحظه ای

خود اظهاری آلودگی دستگاه های غیر دولتی
(جدول شماره ۲ بر اساس کاربرد شماره ۲ تکمیل شود)

ردیف	نام استان	دستگاه های اجرایی مشمول	ارایه گزارش خوداظهاری بطور کامل و در مقاطع سه ماهه		شرح اقدام قانونی انجام شده توسط ادارات کل محیط زیست در رابطه با عدم خود اظهاری دستگاه ها
			انجام شده	انجام نشده	
۱					
۲					

در کلیه مراحل ۱۲ گانه مندرج در کاربرد ، دلایل عدم اقدام احصاء گردد.
* دلایل عدم انجام تکلیف ادارات کل محیط زیست استان (تخلف) ذکر شود.
** دلایل عدم انجام تکلیف ادارات کل محیط زیست استان (تخلف) ذکر شود.
*** دلایل تخلف ذکر شود.

ارتقاء مشخصات فنی

واحدهای بزرگ

تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی

دولتی و غیردولتی

بند ج ماده ۱۹۲ و تبصره های ذیل آن:

۱- بررسی و اظهار نظر در مورد ارتقاء مشخصات فنی واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی با ضوابط و استانداردهای محیط زیست و کاهش آلودگی و تخریب منابع پایه

۱-۱- بررسی و اظهار نظر در خصوص عملکرد نظارتی ادارات کل حفاظت محیط زیست استان در خصوص تکلیف قانونی مذکور بر اساس شاخص های ذیل:

ارتقاء مشخصات فنی، به معنای عام بوده و شامل کلیه اقدامات انجام شده در راستای کاهش آلودگی های زیست محیطی می باشد. از جمله این اقدامات: ارتقاء کیفی خط تولید (استفاده از فن آوری های جدید، فن آوری های سازگار با محیط زیست، بهسازی سیستم های احتراق، ایجاد زیر ساخت های فنی استفاده از سوخت های سبک، استفاده از انرژی های تجدید پذیر در حد امکان و ...) و بکار گیری سیستم های کنترل آلودگی در مبادی خروجی آلاینده ها، به منظور کنترل و کاهش آلودگی در منابع پذیرنده (هوا، آب و خاک) می باشد. ملاک عمل در این ارتباط استانداردهای موجود در بخش های مختلف هوا، آب، خاک پساب و پسماند است.

۲-۱- بررسی عملکرد واحدها در خصوص تکلیف قانونی مذکور:

۱-۲-۱- تکمیل جدول ذیل در خصوص واحد های دولتی:

نام استان	نام واحد	مشخصات فنی ارتقاء		شرح اقدام قانونی انجام شده توسط ادارات کل محیط زیست در رابطه با عدم ارتقاء مشخصات فنی واحدها
		یافته است	نیافته است	

* در رابطه با واحدهای دولتی علاوه بر اخذ اطلاعات از ادارات کل حفاظت محیط زیست،

بررسی میدانی نیز از دستگاه اجرایی صورت پذیرد

۲-۲-۱- تکمیل جدول ذیل در خصوص واحد های غیر دولتی:

نام استان	نام واحد	ارتقاء مشخصات فنی		شرح اقدام قانونی انجام شده توسط ادارات کل محیط زیست در رابطه با عدم ارتقاء مشخصات فنی واحدها
		یافته است	نیافته است	

۲-۱- در خصوص ملحوظ نمودن ارزش اقتصادی منابع زیست محیطی و جداول و

حسابهای مربوطه در حسابهای ملی

۲-۲- بررسی و اظهار نظر در مورد تکلیف دولت در خصوص ملحوظ نمودن ارزش

اقتصادی منابع زیست محیطی و جداول و حسابهای مربوطه در حسابهای ملی:

۲-۳- فهرست زیست بوم های ارزش گذاری شده در قالب جدول ذیل ارایه گردد.

نام استان	نام زیست بوم	سال خاتمه ارزش گذاری	مساحت هکتار	کل ارزش ریالی در سال ارزشگذاری	* کل ارزش ریالی در سال ۱۳۹۱

* با توجه به خسارات وارده، استهلاک منابع، تخریب های ناشی از توسعه، شاخص های

تورمی و ...

۲-۴- فهرست زیست بوم های در دست ارزش گذاری شده در استان ارایه گردد.

۲-۵- فهرست کلیه زیست بوم های موجود استان و نیز مجموعه اقدامات اداره کل برای

اجرای تکلیف قانونی مذکور تشریح گردد.

۲-۶- مجموعه مبالغ پرداخت شده بابت ارزش گذاری هر زیست بوم در سال ۱۳۹۱ به

تفکیک زیست بوم محل تامین اعتبار در قالب جدول ذیل اعلام گردد.

«ارقام به ریال»

نام زیست بوم	شماره طبقه بندی	عنوان دستگاه	عنوان اعتبار	اعتبار	تخصیص	کنترل تخصیص	حوالات	هزینه	پیش پرداخت	علی الحساب	مانده مصرف نشده

۳- بررسی و اظهار نظر در مورد تکلیف معاونت نظارت راهبردی رئیس جمهور (با همکاری

سازمان حفاظت محیط زیست و سایر دستگاهها به منظور برآورد ارزشهای اقتصادی

منابع طبیعی و زیست محیطی و هزینه های ناشی از آلودگی و تخریب محیط زیست در

فرآیند توسعه و محاسبه آن در حسابهای ملی و ملحوظ نمودن و محاسبه آن در

حسابهای ملی) در خصوص تنظیم دستورالعملهای محاسبه ارزشها و هزینه های موارد

دارای اولویت از قبیل تنظیم جنگل، آب، خاک، انرژی، تنوع زیستی و آلودگی های

زیست محیطی در نقاط حساس و تصویب آن در مراجع ذیربط

فست پالانی گزارش

سایر موارد قابل ذکر

موضوعات مهمی که در طول رسیدگی دارای اهمیت بوده و می توان به عنوان یافته های حسابرسی مطرح نمود در این قسمت ذکر گردد.

واخواهی :

واخواهی های احصاء شده با ذکر مستند قانونی در این قسمت ذکر شده و اقدام قانونی لازم برای ارسال به دادسرا صورت می گیرد .

آسیب های احصاء شده :

در بررسیهای بعمل آمده هرگونه آسیبی که وجود دارد با ذکر مصداق آورده می شود . مانند فقدان قوانین کافی مرتبط با موضوع ، ضد و نقیض بودن قوانین و مقررات ، نداشتن برنامه مدون توسط دستگاههای اجرایی جهت اعمال نظارت بر موضوع مورد رسیدگی ، مبهم بودن اهداف و وظایف ، نبود ضمانت اجرایی کافی .

توصیه های حسابرسی :

توصیه های لازم برای مقابله با علل و عوامل آسیب زا ، انحرافات ناشی از رسیدگی و مرتبط با موضوع و بهبود امور ارائه گردد.

اصلاح امور :

هرگونه اصلاح و اقدامی که منجر به بهبود امور شده با پیوست مستندات در این قسمت احصاء شود.

حسابرسی پیگیری

کلیه اقدامات و نتایج حاصل در خصوص موارد انحراف ، تخلفات ، توصیه های حسابرسی ، آسیب ها و ... ناشی از رسیدگی های سال گذشته در ارتباط با گزارش «خوداظهاری و پایش مداوم واحد های بزرگ تولیدی ، صنعتی ، خدماتی و زیربنایی» در این بخش احصاء گردد .

کاربرگ های
خودداظهای آلودگی
واحدهای بزرگ دولتی
شماره (۱)

*** نکته مهم: پس از آنکه کلیه دستگاهها اجرایی مشمول احصاء شد به صورت نمونه ای فرآیند خود اظهاری چند دستگاه رسیدگی شده و جدول شماره (۲) برای آنها تکمیل گردد.

بند (ب) ماده ۱۹۲

بررسی گردش کار و فرآیند خود اظهاری:

۱- ابلاغ به واحدها (سازمانها و دستگاهها) جهت انجام خود اظهاری (جدول شماره ۱)

ردیف	دستگاههای اجرایی مشمول* (۱)		گزارش خود اظهاری (۲)		پارامترهای مورد نظر برای سنجش (۳)		درخواست پایش خود اظهاری واحد (صنعتی و غیر صنعتی مشمول) در فواصل سه ماهه زمانی (۴)	
	در جداول لحاظ شده	بنا به صلاحدید ادارات کل یا دفتر پایش	بر اساس درخواست اداره کل محیط زیست استان از واحدها	واحد خود راساً اقدام نموده	اعلام توسط ادارات کل محیط زیست		بر اساس جداول پیوست شیوه نامه	اقدام شده
					انجام شده	انجام نشده		
۱								اقدام نشده ***
۲								

ادامه جدول:

ردیف	اعلام برنامه ۱۰ روزه پایش به ادارات کل محیط زیست و دفتر پایش از طرف آزمایشگاه معتمد (۵)		پایش واحد (۶)		اعلام نتایج حداکثر ۱۰ روز پس از اندازه گیری (۷)		پردازش و ارسال دادها به دفتر پایش (۸)		بررسی و ارسال نتایج به معاونت محیط زیست انسانی (۹)		اعلام نتایج سالیانه پایش (۱۰)		اعلام نتایج به ادارات کل از طرف واحد (۱۱)		انجام اقدامات قانونی از طرف ادارات محیط زیست و سازمان (۱۲)	
	شده	نشده	اقدام شده	اقدام نشده	ارسال شده	ارسال نشده	انجام شده	انجام نشده	ارسال شده	ارسال نشده	ارسال شده	ارسال نشده	اقدام شده	اقدام نشده	اقدام شده	اقدام نشده
۱																
۲																

* توضیح: چنانچه واحدهای صنعتی و غیر صنعتی در جداول (فهرست واحدهای بزرگ ملزم به نصب سیستم پایش لحظه ای) لحاظ نشده باشند باتوجه به نوع فرایند و یا عرضه خدمات مطابق استانداردهای زیست محیطی یا بنا به صلاحدید ادارات کل یا دفتر پایش مشخص می گردد.

کاربرگ

خودداظهای آلودگی

واحدهای بزرگ غیردولتی

شماره (۲)

*** نکته مهم: پس از آنکه کلیه واحدهای اجرایی مشمول احصاء شد به صورت نمونه ای فرآیند خود اظهاری چند واحد بررسی و جدول شماره (۳) برای آنها تکمیل می شود.

بند (ب) ماده ۱۹۲

بررسی گردش کار و فرآیند خود اظهاری:

۱- ابلاغ به واحدها (سازمانها و دستگاهها) جهت انجام خود اظهاری (جدول شماره ۳)

درخواست پایش خود اظهاری واحد(صنعتی و غیر صنعتی مشمول) در فواصل سه ماهه زمانی(۴)		پارامترهای مورد نظر برای سنجش(۳)		گزارش خود اظهاری (۲)		دستگاههای اجرایی مشمول* (۱)		ردیف	
اقدام نشده***	اقدام شده	بر اساس جداول پیوست شیوه نامه	اعلام توسط ادارات کل محیط زیست		واحد خود راساً اقدام نموده	بر اساس درخواست اداره کل محیط زیست استان از واحدها	بنا به صلاحدید ادارات کل یا دفتر پایش		در جداول لحاظ شده
			انجام نشده**	انجام شده					
								۱	
								۲	

ادامه جدول

انجام اقدامات قانونی از طرف ادارات محیط زیست و سازمان (۱۲)		اعلام نتایج به ادارات کل از طرف واحد (۱۱)		اعلام نتایج سالیانه پایش (۱۰)		بررسی و ارسال نتایج به معاونت محیط زیست انسانی (۹)		پردازش و ارسال داده‌ها به دفتر پایش (۸)		اعلام نتایج حداکثر ۱۰ روز پس از اندازه گیری (۷)		پایش واحد (۶)		اعلام برنامه ۱۰ روزه پایش به ادارات کل محیط زیست و دفتر پایش از طرف آزمایشگاه معتمد (۵)		ردیف
اقدام شده	اقدام نشده	اقدام شده	اقدام نشده	ارسال شده	ارسال نشده	انجام شده	انجام نشده	ارسال شده	ارسال نشده	ارسال شده	ارسال نشده	اقدام شده	اقدام نشده	اقدام شده	اقدام نشده	

*توضیح : چنانچه واحدهای صنعتی و غیر صنعتی در جداول (فهرست واحدهای بزرگ ملزم به نصب سیستم پایش لحظه ای) لحاظ نشده باشند باتوجه به نوع فرایند و یا عرضه خدمات مطابق استانداردهای زیست محیطی یا بنا به صلاحدید ادارات کل یا دفتر پایش مشخص می گردد.